

Bijlage II

Bij het toezichtsrapport over de gegevensverstrekking door de AIVD binnen Nederland over (vermeende) jihadisten

CTIVD nr. 57

[vastgesteld op 13 maart 2018]

Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Commissie van Toezicht
op de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten

CTIVD nr. 57

BIJLAGE II

**bij het toezichtsrapport over
de gegevensverstrekking door de AIVD
binnen Nederland over (vermeende) jihadisten**

Toetsingskader

Gegevensverstrekking over (vermeende) jihadisten betreft doorgaans het verstrekken van persoonsgegevens. Hiervoor geeft de Wet Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002) een toetsingskader dat bestaat uit algemene normen en specifieke vereisten voor gegevensverstrekking en aanvullende waarborgen waar het gaat om de verstrekking van persoonsgegevens. Hieronder zijn de hoofdlijnen van het toetsingskader uiteengezet in de vorm van vraag en antwoord.[1]

Wat is een persoonsgegeven?

De wet omschrijft persoonsgegevens als gegevens die betrekking hebben op een identificeerbare of geïdentificeerde, individuele natuurlijke persoon (artikel 1 sub e Wiv 2002). Het gaat daarbij uitdrukkelijk niet alleen om de personalia, maar om alle gegevens die mede bepalend kunnen zijn voor de wijze waarop de betrokken persoon in het maatschappelijk verkeer wordt beoordeeld of behandeld.[2] Het mag duidelijk zijn dat alle informatie die een persoon, op welke wijze dan ook, in verband brengt met het gewelddadig jihadisme onder deze categorie valt.

Wanneer spreken we van het verstrekken van persoonsgegevens?

Het verstrekken van persoonsgegevens omvat iedere vorm van het bekend maken of ter beschikking stellen van persoonsgegevens, ongeacht de wijze waarop dit gebeurt. Dit kan mondeling zijn, schriftelijk of digitaal. Ook het ter inzage aanbieden van gegevens of een andere persoon laten meekijken op een beeldscherm vallen onder de noemer “verstrekken van persoonsgegevens”.

Wanneer mag de AIVD persoonsgegevens verstrekken?

De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) mag tot verstrekking overgaan als voldaan is aan de vereisten van noodzakelijkheid en behoorlijkheid (artikel 12 leden 2 en 3 Wiv 2002). Bij noodzakelijkheid gaat het om de vraag of het verstrekken van de desbetreffende persoonsgegevens noodzakelijk is voor het daarmee beoogde doel. Behoorlijkheid houdt in deze context in dat het verstrekken van de persoonsgegevens voor de betrokkene geen onevenredig nadeel mag opleveren (ook wel: proportionaliteit). Dit hangt samen met de gevolgen die te verwachten zijn voor de betrokkene.

---

1 Zie voor een uitgebreide toelichting op het wettelijk kader het toezichtsrapport van de CTIVD nr. 29 inzake de door de AIVD uitgebrachte ambtsberichten in de periode van oktober 2005 tot en met mei 2010, *Kamerstukken II* 2011/12, 29 924, nr. 72 (bijlage), beschikbaar op www.ctivd.nl.

2 *Kamerstukken II* 1997/98, 25 892 nr. 3, p. 46.

Aan wie mag de AIVD persoonsgegevens verstrekken?

De AIVD mag in het kader van zijn eigen taakuitvoering – dus in het belang van de nationale veiligheid – gegevens verstrekken aan iedere persoon of organisatie (artikel 36 Wiv 2002). Als er sprake is van een ander publiek belang dan de nationale veiligheid, is het de AIVD toegestaan gegevens te verstrekken aan een beperkt aantal ontvangers. Gegevens die van belang kunnen zijn voor de opsporing of vervolging van strafbare feiten mogen verstrekt worden aan het Openbaar Ministerie (OM) (artikel 38 Wiv 2002). Bij wijze van uitzondering mogen gegevens ook worden verstrekt aan ministers, burgemeesters, de Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) als gebleken is van een dringende of gewichtige reden in het kader van de belangen die deze personen en instanties behartigen (artikel 39 Wiv 2002).

Welke vereisten gelden voor de inhoud van de verstrekking?

De gegevens die de AIVD deelt met externe instanties zijn het resultaat van inlichtingenonderzoek. Vaak zijn er vele documenten die een bericht van de AIVD onderbouwen. Hetgeen uiteindelijk wordt verstrekt vormt daarvan als het ware het topje van de ijsberg. Een belangrijk vereiste is dan ook dat de informatie die de AIVD verstrekt gestaafd wordt door de achterliggende informatie waar de dienst over beschikt.[3] De ontvanger moet daarop kunnen vertrouwen. Hier ligt een grote verantwoordelijkheid voor de AIVD.

Een vereiste dat hiermee samenhangt is dat de gegevens die de AIVD verstrekt in het belang van de nationale veiligheid voorzien moeten zijn van een bronvermelding of een aanduiding van de mate van betrouwbaarheid (artikel 12 lid 4 Wiv 2002). Omdat het voor de AIVD vanwege de afscherming van staatsgeheimen meestal niet mogelijk is de bron van zijn gegevens te vermelden, komt het doorgaans neer op een betrouwbaarheidsaanduiding. Deze aanduiding maakt het voor de ontvanger mogelijk de gegevens te waarderen en in te schatten of bijvoorbeeld nog nadere verificatie nodig is.

In welke vorm mogen persoonsgegevens worden verstrekt?

De hoofdregel is dat persoonsgegevens schriftelijk moeten worden verstrekt als de ontvanger bevoegd is naar aanleiding van die gegevens maatregelen te treffen jegens de betrokken persoon (artikel 40 lid 1 Wiv 2002). Een uitzondering wordt gemaakt voor spoedgevallen. In die gevallen mogen de gegevens mondeling worden meegedeeld met achteraf zo spoedig mogelijk een schriftelijke bevestiging (artikel 40 lid 2 Wiv 2002).

Uit de wetsgeschiedenis volgt dat gegevens in de vorm van een schriftelijk (open) ambtsbericht moeten worden verstrekt als op grond van deze gegevens door het bevoegde gezag **naar verwachting** maatregelen zullen worden getroffen jegens de betrokken persoon, waardoor hij in zijn rechtmatige belangen wordt geschaad.[4] De verwachting van maatregelen die de betrokkene zullen schaden in zijn rechtmatige belangen, is hierbij het onderscheidend criterium.[5] In een dergelijke situatie is het noodzakelijk dat de betrokken persoon zelf ook kennis kan nemen van de over hem verstrekte informatie om zich in rechte te kunnen verweren. Dan kan de AIVD niet volstaan met bijvoorbeeld een staatsgeheim inlichtingenrapport.

---

[3] Dit valt onder zorgvuldige en behoorlijke gegevensverwerking (artikel 12 lid 3 Wiv 2002).

[4] *Kamerstukken II* 1997/98, 25 877 nr. 3, p. 55.

[5] Dit vormt een aanscherping van de definitie van ambtsberichten zoals gehanteerd in de eerdere toezichtsrapporten van de CTIVD op gebied van ambtsberichten, waarin de nadruk werd gelegd op de **bevoegdheid** van de ontvanger om maatregelen te nemen. Zie toezichtsrapport van de CTIVD nr. 29 inzake de door de AIVD uitgebracht ambtsberichten in de periode van oktober 2005 tot en met mei 2010, Kamerstukken II 2011/12, 29 924, nr. 72 (bijlage); toezichtsrapport van de CTIVD nr. 32 inzake de door de MIVD uitgebrachte ambtsberichten in de periode van januari 2006 tot en met juni 2011, Kamerstukken II 2011/12, 29 924, nr. 93 (bijlage); toezichtsrapport van de CTIVD nr. 36 inzake het vervolgonderzoek naar de door de AIVD uitgebracht ambtsberichten betreffende (kandidaat) politieke ambtsdragers en potentiële leden van de koninklijke familie, Kamerstukken II 2013/14, 29 924, nr. 104 (bijlage), beschikbaar op www.ctivd.nl.

Persoonsgegevens die niet zodanig zijn dat zij de aanleiding kunnen vormen voor maatregelen jegens de betrokken persoon, mogen mondeling met de ontvanger worden gedeeld. Hiervan moet aantekening worden gehouden, zodat achteraf altijd terug te vinden is welke persoonsgegevens zijn gedeeld (artikel 42 Wiv 2002).

In de gevallen waarin een medewerker van de AIVD een ambtsbericht persoonlijk overhandigt aan de ontvanger (een zogenaamde 'warme overdracht') moet zeer terughoudend worden omgegaan met het verstrekken van meer informatie dan in het ambtsbericht staat vermeld. De mondelinge toelichting die in een voorkomend geval wordt gegeven mag geen nieuwe feiten bevatten ten opzichte van het ambtsbericht en mag ook geen andere duiding geven aan de inhoud van het ambtsbericht. Er zou dus wel bijvoorbeeld uitleg gegeven mogen worden over ambtsberichten van de AIVD in het algemeen.

Is de AIVD in bepaalde gevallen verplicht persoonsgegevens te verstrekken?

Het uitgangspunt is dat het aan de AIVD zelf is te beslissen of gegevens wel of niet gedeeld worden met een andere instantie: de dienst heeft daarin een discretionaire bevoegdheid. Dit betekent dat de AIVD niet verplicht is gegevens te verstrekken. De gedachte hierachter is dat het de goede taakuitvoering door de AIVD zou kunnen belemmeren als steeds melding gemaakt zou moeten worden van informatie die van belang is voor andere instanties, bijvoorbeeld informatie over een geconstateerd strafbaar feit. Dit betekent echter niet dat de AIVD hierin volledig vrij is: bij zwaarwegende informatie is de ruimte van de AIVD om deze niet te delen klein tot nihil.[6]

Verandert dit toetsingskader door de invoering van de nieuwe Wet Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten?

Het antwoord hierop is, kort gezegd: nagenoeg niet. Bij de artikelen over gegevensverstrekking door de AIVD aan het OM (artikel 66 Wiv 2017) en aan andere overheidsinstanties in verband met een dringende en gewichtige reden (artikel 67 Wiv 2017) is nu expliciet gemaakt dat deze instanties de AIVD ook om gegevens mogen verzoeken. Dat was al lange tijd de praktijk.

Een nieuw onderdeel is de verplichting om toestemming te vragen aan de rechtbank Den Haag in het geval de AIVD voornemens is een ambtsbericht aan het OM uit te brengen op basis van gegevens die betrekking hebben op de vertrouwelijke communicatie tussen een advocaat en diens cliënt. Deze regeling is in de nieuwe Wiv opgenomen naar aanleiding van de uitspraak van de voorzieningenrechter rechtbank Den Haag van 1 juli 2015 (bevestigd door het gerechtshof Den Haag in haar uitspraak van 27 oktober 2015).[7] In deze uitspraak werd het de Nederlandse staat met ingang van 1 juli 2015 verboden om opbrengsten verkregen uit de inzet van bijzondere bevoegdheden waarbij communicatie van en met advocaten is afgeluisterd aan het OM te verstrekken zonder voorafgaande onafhankelijke toets.

---

6 *Kamerstukken II* 1997/98, 25 877 nr. 3, p. 58.

7 ECLI:NL:RBDHA:2015:7436 en ECLI:NL:GHDHA:2015:2881.

Tijdelijk adres:
Frederikkazerne, gebouw 35
Van Alkemadelaan 786 | 2597 Den Haag
Postbus 90701 | 2509 LS Den Haag

T 070 315 58 20 | **F** 070 381 71 68
E info@ctivd.nl | www.ctivd.nl